

Salesmanship

Net toen we druk bezig waren met het produceren van een filmstrip, die watervervuiling tot zijn onsmakelijk onderwerp had, en die de Amerikaanse schoolkinderen van de jaren zestig zou moeten overtuigen van de noodzakelijkheid daarmee op te houden, hadden we die stomme brand. Ik zeg "stomme" brand, niet om hem te vergelijken met andere branden die we zo wel eens hebben, want tot op die dag hadden we nog nooit een brand gehad. Het was alleen stom omdat-ie waarschijnlijk voorkomen had kunnen worden als ik m'n gezond verstand gebruikt had, of mijn hersens, of desnoods allebei.

Laura, mijn vrouw, die niet alleen hersens heeft, maar ze ook nog gebruiken kan, wat ze dan ook doet, vrijwel doorlopend, zonder ophouden, deed de research en het tekstschrijven voor deze contributie aan de doomsday-opvoeding van de toekomstige Amerikaanse kiezers en belastingbetalers. Ik zat intussen te wachten tot ze daarmee klaar zou zijn, zodat ik de grafieken en zo kon gaan maken, die in levendige kleuren zouden moeten uitbeelden wat voor vreselijke dingen er met het regenwater gebeuren nadat het op onze planeet gevallen is. Dat er met dit water ook nog dingen kunnen gebeuren vóórdát het de aarde bereikt, was toen nog niet meer dan een glimmertje in het oog van een fabrieksschoorsteen. In die jaren stonden meren, rivieren, stroompjes en oceanen centraal, waarin allerlei zaken die niet in water horen, zonder pardon uitgestort werden, vanuit allerlei hoeken. We hoopten, ofschoon we beter hadden moeten weten, dat onze contributie misschien wat verschil zou maken in de toekomstige mishandeling van onze watervoorziening. Nu, in de jaren negentig, weten we beter.

Terwijl ik duimen zat te draaien was ik met wat andere dingen bezig, zoals de huiskamer van ons huis in Hollywood een facelift geven. Dat was onderhand wel nodig, want, volgens beschikbare informatie, was het huis in 1923 gebouwd en kon wel een opkikkertje velen. Ik had onder andere een stuk tapijt bemachtigd, waarmee ik van plan was de eens mooie parketvloer wall-to-wall te gaan bedekken.

Naast de huiskamer lag mijn werkkamer, (studio, als ik wou opscheppen) daarvan gescheiden door een deurloze boog en uitgerust met een nep-stenen open haard, die we nooit gebruikten omdat we gezegend waren met centrale gasverwarming met een thermostaat, waardoor gelukkig niemand in onze familie aangespoord werd hout voor dit romantische doel te verzamelen. Bovendien is het in California overdag zelden koud genoeg om een kachel aan te hebben. De thermostat was daarom altijd heel laag afgesteld.

Laura gebruikte de huiskamer voor haar wetenschappelijk streven, en onderzocht haar pijnlijke onderwerp met behulp van bibliotekmateriaal zowel als informatie die onze trouwe Encyclopaedia Britannica verschafte. Die stond, in zijn eigen boekenkast, tegen de muur naast het rooster van de gaskachel, die daar in de vloer gebouwd was.

De Britannica, alle 24 delen, hadden we tweedehands gekocht toen hij ongeveer vijf jaar oud was, door te reageren op een advertentie, geplaatst door een heer, die, in antwoord op ons telefoontje, had verklaard dat hij deze onbetaalbare schatkamer van informatie goedkoop van de hand wilde doen, omdat zijn zestienjarige zoon alles al wist. Wij namen aan dat er in de vijf voorafgaande jaren niet zoveel drastische veranderingen

plaatsgevonden hadden om de informatie onbruikbaar te maken en we namen de lading boeken voor heel weinig geld van hem over.

Als je geen Encyclopaedia bezit, weet je niet wat je mist. Niet alleen wordt je gewaar hoe Hannibal over de Alpen trok, (zie ook: Olifanten), en wanneer, (zie Geschiedenis/Romeins), of welke koning met wie getrouwd was, en waarom, (zie Opvolging/Koningschap), maar het stelt je ook in staat om er achter te komen wat voor soort mest je moet gebruiken als je bijvoorbeeld avocados wil gaan kweken (zie landbouw/California), of wat voor soort materiaal je nodig hebt als je pijpen van klei zou willen maken, (zie Mineralen), het laat je precies weten, tot op de vierkante meter, de oppervlakte van Bangladesh en de diepte van de oceaan bij Peru, (zie tegenwoordig ook: Tectonica). Je krijgt hun vrij nauwkeurige schatting van de jaarlijkse regenval op aarde en laat je met behulp van simpele grafiekjes en kaarten zien wat er gebeurt met al die miljarden liters gratis vers water; hoeveel er in de grond terecht komt, hoeveel er in rivieren en meren en oceanen vloeit en wat daarvan dan weer verdampt en wolken maakt, zodat het hele gedoe weer van voren af aan beginnen kan.

Het hoeft geen betoog, dat dit laatste soort info erg van pas komt als je een filmstrip over water aan het schrijven bent en Laura maakte daar dan ook handig gebruik van. De huiskamertafel was tijdens werkuren meestal volkomen bedekt met vijf of zes van de bruin-met-gouden boekdelen, open bij artikelen die gingen over Wolken, Rivieren, Stromen, Oceanen; Waterkringloop, en Industrie/watergebruik.

Ik kon niet met goed fatsoen tapijt gaan leggen terwijl deze activiteit plaatsvond, dus ik had mijn tapijtrol tijdelijk tegen de muur in mijn studio geleund, tussen de nep-schoorsteen en de vloerkachel. Dit bleek niet zo'n goed idee te zijn geweest, want omstreeks vier uur in de morgen viel de kamertemperatuur lager dan de zetting van de thermostaat, waardoor de kachel niet beter wist dan te gaan branden, daar was hij voor. Waarschijnlijk gebeurde dat iedere nacht, maar daar had niemand ooit nog erg in gehad, of zich om bekommerd. Op diezelfde tijd vond de tapijtrol, misschien door de warmte bevangen, dat-ie er genoeg van had om tegen de muur te leunen. Hij vouwde in zijn lendenen, viel languit dwars over het vloerrooster van de gaskachel, en verschafte ruim voldoende brandstof voor de verwoesting die hierop volgde. Er brandde een groot gat in de muur en een in de vloer en verslond de Encyclo-boekenkast met alle vierentwintig delen die daarin stonden, met inbegrip van degenen die een papiertje tussen bladzijden hadden die gingen over Wolken, Rivieren, Stromen, Oceanen, Waterkringloop, en Industrie/watergebruik.

'Ik moet zo spoedig mogelijk de Encyclopaedie vervangen,' zei Laura. We waren net een beetje bijgekomen van onze vurige beproeving en hadden even tijd gevonden om met een kop koffie ergens te gaan zitten. De Los Angeles brandweerlieden waren vertrokken, nadat ze grote wolken vettige rook uit ons pand verdreven hadden.

'Laten we een nieuwe kopen, die up-to-date is,' stelde ik voor. 'Ik bel even het kantoor van de Britannica en vraag of ze iemand oversturen.'

'Hoeveel zou zo'n nieuwe kosten?'

'Geen idee. Misschien viervijftig, vijfhonderd.'

'We hebben nog niet de helft betaald voor die tweedehandse.'

'Ja, maar met al die research die jij doet denk ik dat je beter af zou zijn met een wat meer recente uitgave,' zei ik gul. Ik liep naar de plaats waar de telefoon normaal stond,

boven op de Encyclo-boekenkast, maar vond slechts een onherkenbare klomp gesmolten plastic tussen de literaire ruïne.

'Kijk nou eens even,' zei ik, 'Onze telefoon heeft een melt-down gehad. Ik zal even buiten in een celletje moeten gaan bellen.'

'Terwijl je dat doet, bel dan ook even het telefoonkantoor,' adviseerde Laura, waaruit maar blijkt dat ik geen geintje maakte toen ik opmerkte dat haar hersens altijd in gebruik zijn.

Ik belde de Encyclo-mensen en vertelde ze dat ik een nieuw stel encyclopaedias wilde kopen. 'Hoeveel kost zo'n set vandaag de dag?'

'Ik zal meteen een salesman sturen. Wat is Uw adres?'

Ik vertelde hem mijn adres. 'Hoeveel ko.....' 'De salesman zal dat allemaal uitleggen.'

'Ja, maar ik....'

'...en hij komt vandaag nog over.'

'Kunt U me niet een prijs opgeven over de telefoon? Ik wil eerst weten of ik....'

'Maakt U zich geen zorgen. Ik weet zeker dat als U het product ziet dat wij te bieden hebben, de prijs van geen belang zal zijn.'

'Ik weet wat U te bieden heeft. We vervangen er een die vannacht door vuur verwoest is. Alles wat ik nu weten wil is hoeveel Uw produ....'

'Ik heb al iemand naar U onderweg, meneer Praamsma. Even geduld.'

Ik besloot dan maar het nodige geduld uit te oefenen en ging naar huis terug. Nee, ik had niet vergeten het telefoonkantoor te bellen. Die hadden ons in een mum van tijd weer in de wereld teruggeschakeld. Dit was voordat de Bell Telephone Service door de regering, natuurlijk in het publieke belang, opgebroken werd in al die Nieuwe Zaakjes. De service is nooit meer dezelfde geworden.

'Hoeveel kost zo'n nieuwe set?' vroeg Laura, toen ik ons naar roet ruikend pand weer betreden had.

'Er komt een salesman, die het ons gaat vertellen.'

'Had je niet kunnen vra....'

'Dat heb ik geprobeerd, maar de salesman zal het ons uitleggen.'

'Wat moet-ie uitleggen? Ik wil alleen maar een nieuwe set boeken. Waarom kon je niet...'

'Geloof me, ik heb het geprobeerd, maar die vent wou het niet zeggen. Ik heb het hem wel drie keer gevraagd, maar iedere keer begon hij weer te zeuren over zijn salesman.'

'Nou, ik hoop dat-ie niet te veel tijd verspilt met hierheen komen. Ik was er net aan toe om uit te vinden hoeveel vierkante mijl de Staat Oregon groot is.'

'O,' zei ik, langzaam knikkend.

'Ben je niet nieuwsgierig te weten waarom ik de oppervlakte van de Staat Oregon wil weten?' ze keek me van opzij aan, over haar bril heen.

'Niet echt. Daar zal je wel een goede reden voor hebben.'

'H'm....' gevolgd door een lange stilte.

'Okee, waarom wil je dat weten?'

'Ik wil een dramatische voorstelling maken, waar jij een prachtige grafiek van kunt doen. Ik wil zeggen dat de totale regenval van de Verenigde Staten genoeg zou zijn om de Staat Oregon te bedekken tot een hoogte van zus-of-zoveel voet, of meter, of mijl, of wat dan ook. Wat denk je daarvan?'

'Daar zit wat in,' zei ik.

De salesman arriveerde later in de middag. Hij was het voorbeeld van een enthousiaste Amerikaanse salesman van net onder de dertig. Hij schudde ons de hand, zei dat hij Bill heette, wist onze voornamen onmiddellijk en gebruikte die zonder ook maar één keer te falen. Zonder zelfs maar de tijd te nemen om te gaan zitten ging hij te werk door verscheidene kleurrijke brochures voort te brengen, uit te vouwen en op de grond ten toon te spreiden. Al de vier en twintig Encycloevolumes lagen daar prachtig uitgestald, levensgroot, samen met wat leek op een medisch center-fold, waar een naakt lichaam door middel van transparante lagen van de huid ontdaan kon worden waardoor er een griezelige verzameling van ribben, hart, longen, beenderen, doorgesneden genitaliën, darmen, borsten en wat daar nog allemaal bij hoort, ontstond. Terwijl hij daar mee bezig was handhaafde hij aan één stuk door levendig, blijkbaar uit het hoofd geleerd commentaar, en wees ons op het makkelijk te lezen lettertype, de layouts, het praktisch nut, de nauwkeurigheid, de prachtige omslag, de gouden opdruk, de vele illustraties, de grafieken, de kaarten -- alles wat je ooit zou willen weten over een Encyclopaedia Britannica maar wat je, misschien met goede reden, bang was om te vragen. Zonder zich ook maar één keer te vergissen noemde hij ons steeds bij onze voornamen, iets waar we een enorme hekel aan hebben als dat uit de mond van wildvreemde verkoopslieden komt.

'Dat weet ik allemaal wel,' probeerde Laura. 'Gisteren hadden we nog een set, maar die is helaas verbrand.'

'En, Laura, wij verkopen ook deze mooie boekenkast, waarin de boeken opgeborgen kunnen worden in twee rijen, boven elkaar.' Hij ontvouwde nog een enorme brochure, ongeveer zo groot als de Staat Oregon. Nu was onze huiskamervloer volkomen bedekt met glanzend drukwerk van de hoogste kwaliteit.

'Hoeveel kost een set? Zonder de boekenkast,' waagde ik. '

'Voordat ik daar antwoord op geef, Simon, zal ik je eerst even iets laten zien,' zei Bill, borrelend van enthousiasme. Hij snelde de deur uit naar zijn auto en kwam een moment later terug met een kartonnen model op ware grootte van de boekenkast, compleet met dummy boekruggen, in twee rijen, zoals hij had voorspeld. Hij zette het eerbiedig tegen een van onze beroete muren en deed een stapje terug om er verliefd naar te gaan staan kijken.

'Is dat niet prachtig?' zei hij dromerig. "Ieder huishouden hoort er een te hebben. Mooi en praktisch tegelijk!"

Dat was misschien waar, als je de boekenkast tenminste mooi kon vinden. Wij hadden er altijd een hekel aan gehad.

'Hoe. Veel. Kost. Een. Stel. Van. Deze. Boeken?' vroeg Laura. Als ze zo ging praten, wist ik al waar het op uit zou draaien. Maar Bill, die waarschijnlijk niet getrouwd was, wat niet moeilijk te begrijpen is, had er niet de minste erg in.

'We hebben een heel gemakkelijk betaalplan, Laura,' zei hij, breed en gul lachend.

'Ik ben niet geïnteresseerd in je betaalplan.'

'De maandelijkse betalingen zijn zo laag, dat...'

'Hou op met die maandelijkse betalingen! riep ik. M'n stem sloeg haast over. "Kan je het niet door je stomme kop krijgen dat we alleen maar geïnteresseerd zijn in de **PRIJS?** De hele prijs! Vertel ons wat het verdomde ding **KOST!**"

Laura keek op haar horloge en stond op. 'Ik moet weer aan het werk,' zei ze kalm. Te kalm. 'Als je me nu vertelt hoeveel het kost, geef ik je een ja of nee antwoord in twee seconden en een check erbij als het ja is.'

'En je kunt een set gelijk hier achterlaten,' voegde ik eraan toe. Ik veronderstelde dat als hij een compleet kartonnen mock-up met zich rond droeg, hij waarschijnlijk ook wel een levende set ergens in zijn auto verborgen zou hebben.

Maar Bill was nog steeds niet klaar. Hij moet haast de botste student zijn geweest op de Encyclo-verkoopacademie. Hij was vastbesloten om zijn hele lesje op ons uit te proberen, tot het bittere eind, dat ik ras zag naderen.

'U wilt een set kopen?' vroeg hij verbaasd. Ik veronderstel dat ze hem nooit hadden ingelicht over wat te doen in geval er geen weerstand geboden werd.

'Ik zal even een aanvraagformulier halen, Simon,' zei hij. 'Ik ben zo terug.'

'Wacht!' riep ik. Ik sprong op en hield hem tegen bij de deur. "*Hoe. Veel? Hoe. Veel. Geld? De. Prijs! Wat. Is. De. Prijs?!*"

'Ik ben zo terug,' zei Bill, me terzijde schuivend. Hij ging weer naar zijn auto en kwam even later terug met een formulier ongeveer zo groot als de Staat Texas. Hij ging nu eindelijk op zijn gemak zitten, en produceerde een balpen. 'Waar hoorde U voor het eerst van ons product?' vroeg hij onschuldig, met zijn pen wachtend boven het enorme papier met de vragenlijst met de duizend en een in te vullen vakjes. Ik keek naar Laura, Laura keek naar mij en toen weer op haar horloge.

'Weet je wat, Bill,' zei ze, met ijs in haar stem, 'Pak je rotzooi op en verdwijnt. Ik ben niet verder geïnteresseerd. Ik wil geen vragen beantwoorden.' Toen Bill, die na deze mededeling wat verlamd scheen, geen aanstalten maakte, stond ze op, rakelde alle brochures bij elkaar, greep de nep-kast en schoof de ontstelde salesman de deur uit.

Nadat we hem zielig hadden zien ineens duiken achter het stuur van zijn auto, en verslagen wegrijden, misschien nog niet eens een idee hebbend van de oorzaak van de plotselinge sterke daling in zijn populariteit, keken we naar de kleine advertenties in de lokale krant. En ja hoor; daar stond er een. "Te koop, 1966 Encyclopedia Britannica, \$150". Er stond een telefoonnummer bij, ik ging weer de straat op om te bellen, ik maakte een afspraak, ging er heen en Laura was binnen een uur weer aan het werk.

Hoeveel kost een nieuwe Encyclopaedia? Ik heb geen idee. Ik verdenk ze ervan dat ze het zelf ook niet weten. En misschien bestaan er niet eens nieuwe Encyclopaedias, alleen maar tweedehandse.